

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projev 2.: Struktura

Čas: 4-6 minut

Cíle:

- Naplánujte svůj projev tak, aby jej mohl posluchač snadno sledovat a rozuměl mu.
- Projev ved'te tak, aby bylo vaše sdělení jasné a zřetelné.
- Snažte se, aby přechody mezi sdělovanými myšlenkami byly co nejpřirozenější.
- Vytvořte silný, výrazný začátek a závěr.

Nejspíš jste se již mnohokrát setkali s řečníky či přednášejícími, jejichž projev bylo obtížné sledovat, a tím pádem byl nudný, nebo dokonce zbytečný. Kdyby přednášející věnovali promyšlení struktury svého projevu a jeho hlavních sdělení potřebný čas, byl by svět pro všechny posluchače a studenty mnohem příjemnější. A nejen pro ně – také pro řečníka je velmi příjemné, když má jasno v tom, co chce sdělit, a ví, jak to udělat. Vložené úsilí stojí za to.

Vyberte téma

Někdy je téma přímo dáno konkrétní situací (např. obhajoba diplomové práce), jindy si naopak můžete vybrat úplně cokoli – a v takové chvíli možná nevíte, odkud začít hledat. Smyslem komunikace je něco sdílet. (slova *komunikace* a *komunismus* mají stejný základ v latinském slově *common*. Komunikovat znamená *učinit společným*, neboli *sdílet*.) Proto vybírejte taková témata, která sdílení hodí, ke kterým máte vztah vy a/nebo vaši posluchači. Inspiraci můžete hledat v novinách (dnešních či 100 let starých), slavných citátech (kterým můžete dát úplně jiný význam), ve svých oblíbených příbězích (*Co by na to řekl Vinnetou?*), v anekdotách, ve svých osobních zážitcích... témat je plný svět.

Příliš široké téma ovšem zpravidla vede k obecnému a nudnému projevu. Proto si své téma postupně konkretizujte. (Např. Pobyť dětí v přírodě → Moje zážitky ve skautu → Jak jsem se učil používat svůj první nůž.) V tématu si pak najděte hlavní myšlenku, kterou chcete sdělit.

Vytvořte si osnovu řeči

S pokynem „Vytvořte osnovu“ jste se pravděpodobně setkali (tak jako já) už na základní škole ve slohu – osnovu tehdy musela mít každá „slohovka“. Nicméně většina osnov prací, které jsem napsal ještě na základní škole, byla stejná – obsahovala tři identické body: „1. úvod, 2. stať, 3. závěr“. Na střední škole už učitelé chtěli, aby osnova měla bodů víc, snažil jsem se proto vymyslet, co jiného tam ještě napsat. Dělal jsem to tak, že jsem nejprve napsal celý sloh a poté vybral z každého odstavce jedno slovní spojení a připsal k těmto spojení čísla. Neviděl jsem v psaní osnovy žádný jiný smysl než vyhovět přání učitele. Dnes trávím nad osnovou více času než samotným psaním textu.

K čemu tedy osnova je?

- **Zorientujete se v myšlenkách, které chcete sdílet, a získáte nadhled.** Oceníte to nejdříve sami, až budete svůj projev někde prezentovat. Ocení to však také vaši posluchači, neboť snadněji pochopí, co se jim snažíte říct.
- **Vaše sdělení bude mnohem jasnější.** Kdysi jeden profesor řekl: „Ta diplomová práce má 70 stran, není to dobrá práce. Kdyby autor tématu rozuměl, stačilo by mu 50 stran.“ Často můžete podle délky vět či projevu odhadnout, jak dobře se v něm mluvčí orientuje. Při tvorbě osnovy jste nuceni vyjádřit své myšlenky stručně a jasně.

Jak osnovu tvořit?

- **Založte kompost.** Začněte s prázdným papírem, hezky odprostředka. Pište na něj všechny myšlenky, které byste chtěli sdělit.
- **Nechte to kvasit.** Hledejte klíčová slova a pojmenování. Hledejte souvislosti a návaznosti. Kreslete si propojovací šipky, přepisujte citáty a podpůrné argumenty.
- **Destilujte.** Vybírejte podstatné, škrtejte nepotřebné.

Tímto postupem získáte představu o tom, jaký projev (nebo text) chcete vytvořit. Pak se pusťte do díla.

Začátek projevu

Začátek by měl okamžitě upoutat pozornost posluchačů a dát jim představu o tom, co se jim chystáte sdělit.

Silné začátky bývají například:

- Překvapivá otázka, odvážné tvrzení (anglické „challenging statement“ – vyzývavé tvrzení).
- Vhodný citát, ilustrativní příběh (krátký a relevantní).
- Ukázka nějakého předmětu, obrázku či grafu.

Příklady slabých začátků:

- Omluvné tvrzení („Asi nic z toho, co bych vám tu chtěl říct, pro vás nebude příliš zajímavé...“).
- Příběh nebo vtip, který nesouvisí s tématem.
- Dlouhý a pomalu se rozvíjející příběh nebo tvrzení.

Tělo projevu

Tělo je hlavní částí vašeho projevu a skládá se z myšlenek, informací a argumentů.

Obsah Vašeho sdělení je omezen časem, který máte k dispozici, a také schopností posluchačů vnímat. Většina posluchačů si je schopna zapamatovat tři až pět hlavních bodů. Pro krátký projev, který zpracováváte, jsou tři hlavní myšlenky „tak akorát“. Tyto hlavní myšlenky máte načrtnuté v osnově, kterou nyní můžete dále rozpracovávat a vylepšovat. Uvažujte o tom, jak byste mohli dlouhé části rozdělit do menších úseků, jak přirozeně propojíte jednotlivé části a jaké argumenty použijete. Co posluchačům nejlépe pomůže porozumět vašemu sdělení?

- Fakta, statistiky a rovnice? Pozor na to, aby byly správné a srozumitelné pro publikum (a také srozumitelné pro vás).
- Citáty a názory? Často dobře vystihují podstatu. Málokdo bude zpochybňovat Einsteina, může však zpochybnit vaše porozumění jeho výroku.
- Příklady, příběhy, anekdoty? Bez nich můžete zůstat na obecné a abstraktní úrovni. Buďte konkrétní. Lepší než „Dosáhneme zřetelného zlepšení v oblasti technologie kosmického výzkumu“ je „Dostaneme člověka na měsíc a zpět!“ (použil J. F. Kennedy, mimo jiné jako volební kampaň)
- Vizuelní pomůcky? Graf či diagram je často srozumitelnější než dlouhé povídání.

At' už ve svém projevu použijete cokoliv, ujistěte se, že je to relevantní a přispívá to k myšlence, kterou chcete sdělit.

Závěr

Závěr je poslední příležitostí, kdy můžete přispět k pochopení a zapamatování svého sdělení. Proto by měl závěr provázat a podtrhnout vaše hlavní myšlenky a zanechat v posluchačích dojem. (Podobně jako když si dáte skleničku dobré whisky a cítíte ji na jazyku ještě hodinu poté.) Pokud jste předávali informace, můžete je na závěr zopakovat a shrnout. Pokud jste se snažili posluchače o něčem přesvědčit nebo je k něčemu motivovat, můžete naznačit kroky, které mohou posluchači udělat (např. jít do obchodu a koupit si tam vaši poslední knihu). Svůj projev můžete také zakončit citátem nebo výzvou.

Někdy se vám může stát, že si v závěru svého projevu vzpomenete, že jste chtěli říct ještě něco dalšího. Ubraňte se pokušení v závěru své řeči ještě něco dodávat – zmatete tím publikum. Také se neomlouvejte za nic, co jste v průběhu svého vystoupení udělali nebo neudělali. Zakončete svůj projev pevně a sebevědomě.

Na co se zaměřit v tomto projevu?

- Vyberte si téma a strukturu svého projevu propracujte tak, aby byla pro posluchače co nejlépe srozumitelná a sledovatelná.
- Ved'te svůj projev tak, aby posluchači zřetelně pochopili vaše hlavní sdělení.
- Snažte se, aby přechody mezi částmi vašeho projevu byly co nejpřirozenější.
- Vytvořte silný začátek a konec. Podobně jako při předchozím projevu si je dobře zapamatujte.

Projev 2.: Osnova pro zpětnou vazbu

Při slovním hodnocení projevu by se měl pozorovatel vyjádřit především k těmto otázkám:

1. Smysl a význam projevu. (Byl projev zajímavý, relevantní pro posluchače?)
2. Příprava. (Byl projev promyšlený a natrénovaný?)
3. Struktura. (Byla zřetelná, logická?)
4. Začátek projevu. (Vedl k tématu? Upoutal pozornost?)
5. Tělo projevu. (Plynulost, výběr podpůrných prostředků)

6. Závěr. (Efektivní?)

7. Co mohl mluvčí udělat jinak? Jak mohl svou řeč vylepšit?